

Temat: Chrzest Polski- ważna sprawa.

Stopień zaawansowania: podstawowy, 9-10 lat

Czas trwania zajęć: jedna godzina

Cele edukacyjne:

ogólne:

- rozważania, na temat początków państwa polskiego i skutków przyjęcia chrztu,
- kształcenie umiejętności formułowania wypowiedzi na dany temat w formie schetnotingu,

szczegółowe:

Uczeń:

- zna podstawowe fakty dotyczące państwa Mieszka I,
- kształci umiejętności w zakresie narracji; na podstawie opowieści nauczyciela i zaprezentowanych źródeł potrafi przygotować notatkę w formie wizualnej (schetnotingu),
- uczestniczy w dyskusji posługując się właściwie dobranymi argumentami,
- wyraża własne zdanie na dany temat i uzasadnia je; jest otwarty na odmienne poglądy,
- wie, jakie argumenty przemawiały za przyjęciem chrztu przez Mieszka I,
- zna skutki przyjęcia chrztu dla Polski,
- rozumie, że przyjęcie chrztu było dla młodego państwa polskiego akcesem do świata Zachodu,
- formułuje wypowiedź poprawną pod względem merytorycznym i językowym, potrafi w komunikatywny sposób przekazać wiedzę innym uczniom,
- kształci umiejętność dostrzegania związków przyczynowo- skutkowych,

- doskonalili umiejętność współpracy w grupie i zwięzłego prezentowania wyników tej współpracy.

Metody dydaktyczne

- burza mózgów,
- opowiadanie nauczyciela na temat państwa Mieszka I poparta fragmentem filmu i źródłami,
- przygotowanie notatki w formie schetnotingu (grafonotki),
- pogadanka lub elementy dyskusji

Środki dydaktyczne:

- Film *Średniowiecze*
- Jan Matejko: *Poczet królów i książąt polskich (portret Mieszka I i Dobrawy)* [źródło ikonograficzne nr 1 i 2]
<http://www.malarze.com/plartysta.php?id=225> , Zaprowadzenie chrześcijaństwa [źródło ikonograficzne nr 3] <http://chrzest966.pl/jan-matejko-zaprowadzenie-chrzescijanstwa-r-p-965/>
- Włodzimierz Suleja, *Zarys dziejów Polski*, rozdział *Dzieje prawie bajeczne* [tekst źródłowy nr 1],
- mapa *Polska w czasach Mieszka I*, w: *Atlas historyczny Od starożytności do współczesności*, Nowa Era, 2009 str. 29 [źródło kartograficzne nr 1],
- mapa *Europa na początku XI wieku*, w: *Atlas historyczny Od starożytności do współczesności*, Nowa Era, 2009 str.25 [źródło kartograficzne nr 2],
- *Wiek V-XV w źródłach*, oprac. M. Sobańska- Bondaruk, S.B. Lenard, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s.85-86, fragment relacji z podróży po krajach słowiańskich Ibrahima Ibn Jakuba [tekst źródłowy nr 2]

Przebieg zajęć:

I. Wprowadzenie.

1. Nauczyciel poleca uczniom, aby uzupełnili na tablicy metodą burzy mózgów hasło *chrzest* lub podali swoje skojarzenia związane z tym hasłem.
2. Nauczyciel, nawiązując do wypowiedzi uczniów dotyczących chrztu, podaje cel zajęć, zaznaczając, że chrzest dotyczy nie tylko osób, ale również państw. Wypowiedź ilustruje mapą średniowiecznej Europy [źródło kartograficzne nr 1], wskazując państwa, które były chrześcijańskie, dzięki temu w świadomości uczniów pojawia się refleksja, że chrzest musiał być ważny, skoro państwa średniowiecznej Europy były w większości chrześcijańskie.

II. Rozwinięcie:

1. Nauczyciel rozpoczyna opowiadanie o początkach państwa polskiego w oparciu o [tekst źródłowy nr 1]. Opowiadanie ilustruje portretem Mieszka I z *Pocztu* [źródło ikonograficzne nr 1], oraz fragmentem relacji Ibrahima ibn Jakuba [tekst źródłowy nr 2]. Nauczyciel opowiada o budowie państwa polskiego poprzez jednoczenie – podbój plemion mieszkających w dorzeczu Odry i Wisły przez Polan pod wodzą Mieszka z rodu Piastów. Pokazuje na mapie obszar Polski [źródło kartograficzne nr 1], umiejscawia gród stołeczny w Gnieźnie, wyjaśnia, że Polska była krajem pogańskim. Następnie pokazuje na mapie państwa sąsiadujące z Polską zaznacza, że Niemcy i Czechy były już państwami chrześcijańskimi.

3. Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat: czy Polska powinna dołączyć do grona państw chrześcijańskich; jaką decyzję powinien podjąć Mieszko I? Pyta uczniów o korzyści, jakie Polska uzyskałaby w wyniku przyjęcia chrztu.
4. Nauczyciel bazując na wypowiedziach uczniów uzupełnia je pozostałymi argumentami dotyczącymi przyjęcia chrztu: uniknięcie narzucenia wiary siłą przez inne państwo, zagrożenie ze strony Wieleatów, jedna religia pomagająca w jednoczeniu nowego państwa, Kościół jako nośnik cywilizacji: duchowni z umiejętnością pisanie, czytania, pomagający prowadzić kancelarię władcy, zakładający pierwsze szkoły, spisujący kroniki, roczniki, kościoły jako pierwsze budowle murowane pełniące funkcje nie tylko sakralne, ale i obronne, wejście Polski w krąg cywilizacji zachodniej Europy, Mieszko I jako boży pomazaniec, obowiązek posłuszeństwa poddanych wobec władcy, wzrost znaczenia władzy Mieszka I na arenie międzynarodowej. Nauczyciel opowiada o przyjęciu chrztu, małżeństwie z Dobrawą i sojuszu z Czechami; opowieść ilustruje obrazem *Zaprowadzenie chrześcijaństwa* [źródło ikonograficzne nr 3], portretem Dobrawy [źródło ikonograficzne nr 2].
5. Nauczyciel dzieli klasę na grupy i wyjaśnia zadanie oraz metodę pracy.
6. Na podstawie uzyskanej wiedzy uczniowie pracując w grupach uzupełniają notatkę metodą schetnotingu (grafonotki) na temat kraju Mieszka I [materiał pomocniczy nr 1]. Uczniowie koncentrują się na skutkach przyjęcia chrztu, umiejscawiają na mapie Gniezno, kolorują flagę Polski i Czech, wokół mapy wpisują sąsiadów Polski z X wieku.
7. Grupy prezentują swoją pracę na forum klasy wymieniając skutki przyjęcia chrztu przez Polskę.

III. Podsumowanie:

1. Nauczyciel prosi, aby uczniowie na podstawie przygotowanych grafonotek i wiedzy uzyskanej podczas zajęć zastanowili się nad tym, jakie byłyby losy Polski gdyby nie decyzja Mieszka I o przyjęciu chrztu.

2. Praca domowa do wyboru:

- Napiszę kilkuzdaniową wypowiedź pt. Chrzest Polski- ważna sprawa, przeznaczoną dla rodziny i rówieśników.
- Na podstawie fragmentu relacji podróżnika Ibrahima ibn Jakuba przygotuj pracę plastyczną pt. Kraj Mieszka I. Pracę zacznij od naszkicowania mapy państwa polskiego i na niej umieść informacje, które zawarł w swojej relacji podróżnik.

Fragment relacji Ibrahima ibn Jakuba:

Mesko. Obszerne państwo w krainie Słowian, nad morzem, wśród gęstych lasów, przez które trudno się wojskom przedzierać. Imię króla [jego] jest Mieszko; zostało ono nazwane jego imieniem. Jest to miasto obfitujące w żywność, mięso i rybę. Jego król posiada oddziały piesze, ponieważ konnica nie może się poruszać w ich krajach. Do niego należą daniny [pobierane] w jego państwie. Oddziałom swoim daje co miesiąc żołd, a w razie potrzeby daje im konie, (...) i broń i wszystkiego, czego potrzebują.

Uwagi do realizacji (komentarz dydaktyczny):

1. Przedstawiony scenariusz jest propozycją zajęć, podczas których zapoznamy uczniów z początkami państwa polskiego. Celem zajęć jest uświadomienie uczniom, jak ważną decyzję podjął Mieszko I przyjmując chrzest; decyzję, dzięki której Polska weszła w krąg cywilizacji zachodnioeuropejskiej.
2. Zaproponowana w scenariuszu forma pracy w grupach uczy współpracy. Optymalna ilość osób w grupie - 4. Jeżeli liczebność klasy

będzie niewielka, równie dobrze uczniowie mogą pracować samodzielnie lub w parach. Preferuję jednak pracę w grupach, ponieważ taka forma pracy wymusza konieczność rozmowy, ustalenia wspólnie zapisów, uwzględnienia zdania kolegi, rozmowy, a więc stwarza możliwość rozwoju ważnych kompetencji społecznych. Z wyborem formy pracy związana jest konieczność przygotowania odpowiedniej ilości plansz do grafonotek.

3. Dobór metod jest zróżnicowany, począwszy od aktywizujących typu: burza mózgów, schetnoting, czy rozmowy lub elementy dyskusji, po metody podające typu opowiadanie nauczyciela zilustrowane fragmentami filmu, źródeł pisanych, ikonograficznych, kartograficznych.
4. Schetnoting (nauka notowania oparta na zasadach myślenia wizualnego)) kształci nie tylko umiejętność koncentrowania się na omawianym problemie, ale także kreatywność. Dzięki tej metodzie nauka staje się twórcza. Schetnoting umożliwia grupowanie i uporządkowanie nowo poznanych wiadomości. Mózg myśli obrazami, dlatego ważne jest aby to, co uczeń rysuje miało związek z tym, czego słucha, dzięki temu zapamiętuje zarówno słowa jak i obrazy. Jest to metoda, którą uczniowie chętnie pracują, szczególnie w młodszym wieku. Wybór tej metody jest także uzasadniony specyfiką szkoły polonijnej, w której uczniowie nie pracują z typowymi podręcznikami historii i zestawami źródeł historycznych oraz ze względu na wiek grupy. Materiał pomocniczy nr 1 zawiera przykładową grafonotkę, którą można powiększyć. Nauczyciel wykorzystując swoją inwencję może zaproponować inną grafikę. Także sami uczniowie mogą utworzyć swoją grafonotkę, pamiętając o umieszczeniu na niej najważniejszych informacji dotyczących kraju Mieszka I z uwzględnieniem skutków przyjęcia chrztu przez Polskę. W sytuacji, kiedy grupa będzie niewielka, można przygotować z udziałem dzieci jedną dużą grafonotkę.

5. Z opracowanych grafonotek można przygotować w sali/ szkole wystawę, dzięki której inni uczniowie zdobędą wiedzę na temat początków państwa polskiego i znaczenia chrztu dla pozycji Polski w Europie.
6. Proponowane źródła są zróżnicowane, począwszy od źródeł ikonograficznych poprzez pisane po źródła kartograficzne. Wybrane źródła oraz grafonotki mają za zadanie wywołać i utrwalić w pamięci uczniów ważne obrazy z początków państwa polskiego. W przypadku relacji Ibrahima ibn Jakuba proponuje przywołać jedynie fragment pokazujący bogactwo państwa Mieszka I : *A co się tyczy kraju Mieszka, to [jest] on najrozleglejszy z ich krajów. Obfituje on w żywność, mięso, miód i rolę orną. Pobierane przez niego podatki [stanowią] odważniki handlowe. [Idą] one [na] żołąd dla piechurów. Co miesiąc przypada każdemu oznaczona ilość z nich. Ma on 3 tysiące pancernych, [podzielonych na] oddziały, a setka ich znaczy tyle, co dziesięć setin innych [wojowników]. Daje on tym mężom odzież, konie, broń i wszystko, czego tylko potrzebują.*
7. Nie zaproponowałam wprowadzenia na zajęciach dokumentu *Dogome iudex* ze względu na wiek odbiorców, ale jeżeli nauczyciel uzna, że ww. dokument powinien się pojawić na zajęciach, to jak najbardziej może go wprowadzić z odpowiednim komentarzem.
8. Bardzo ważnym momentem zajęć jest pogadanka lub elementy dyskusji zaplanowane na jej podsumowanie. Ma ona być przyczynkiem do podjęcia przez ucznia próby refleksji nad tym, jak ważną decyzją dla Polski było przyjęcie chrztu. Wybór metody w zależności od wieku uczniów i ich umiejętności.
9. Praca domowa została pomyślana w ten sposób, aby uczniowie mogli nie tylko utrwalić wiedzę z lekcji, ale podzielić się nią z innymi np. rodziną i dzięki temu krzewić wiedzę na temat Polski i umacniać poczucie tożsamości wśród Polonii.
10. Poniżej załączono przykładową grafonotkę do uzupełnienia przez uczniów [materiał pomocniczy nr 1].

